Kniha: Malý princ

Předmět: Český jazyk – rozbor díla

Přidal(a): Viktor Adámek, Pepek

Antoine de Saint-Exupéry (1900 – 1944)

- Francouzský spisovatel, publicista, civilní letec a propagátor letectví.
- Narodil se 29. června 1900 v Lyonu ve šlechtické rodině.
- Od dětství projevoval literární i výtvarné nadání a zároveň obrovský zájem o letectví, kterému následně zasvětil celý život.
- Literární a publicistické činnosti se věnoval od svých dvaceti let. Většina jeho literatury je úzce spjata s jeho povoláním pilota. Do knih promítal své vlastní osudy a charakter – často píše o sobě prostřednictvím svých hrdinů.
- Jeho charakter byl velice ušlechtilý, byl to člověk vnímavý, hluboce citlivý a jeho dílo je prodchnuto upřímným humanismem.
- Přežil dvě vážné havárie letadla (jednou ztroskotal v Libyjské poušti a podruhé na území Guatemaly).
- Za druhé světové války sloužil jako válečný letec (průzkumník). V nejničivější době svého života, kdy v leteckých bojích o Francii zahynuli téměř všichni jeho kamarádi, začal psát své nejslavnější dílo – Malého prince. V něm se ze všech jeho knih nejvíce odráží jeho niterná osobnost.
- Dne 31. července 1944 odstartoval z ostrova Korsika na průzkumný let nad Francií a už se nikdy nevrátil (pravděpodobně byl sestřelen nad mořem německým stíhačem). Toto datum je považováno za den jeho úmrtí.

Styl tvorby a témata:

- Zaměřuje se na základní životní hodnoty: lásku, přátelství, odpovědnost za ty, které milujeme, hrdinství a obětavost.
- Téměř veškerá jeho próza (romány a povídky) čerpá z leteckého prostředí a z jeho vlastních zážitků na hranici života a smrti.

Díla:

- **Filozofická pohádka:** Malý princ.
- **Romány a novely:** Jižní pošta, Noční let, Země lidí, Válečný pilot (letecká tematika opírající se o vlastní zkušenosti).
- **Povídka:** Letec.
- **Posmrtně vydaná díla:** Citadela (rozsáhlá nedokončená esejistická kniha), Dát životu smysl (kniha publicistických textů).

Literárně-historický kontext

- Dílo se řadí do **světové meziválečné literatury** (období mezi lety 1918–1938, ačkoliv Malý princ vznikl až za 2. světové války).

Politická situace, události a umělecké směry:

- Šlo o dobu velkých politických a společenských změn – rozpad Rakouska-Uherska, vznik Sovětského svazu a nastolení komunismu. Válečné otřesy poznamenaly celou společnost a tradiční hodnoty byly opuštěny.
- Obrovský rozmach zaznamenala věda a technika. Letecká doprava se začala stávat běžnou záležitostí, masivně se rozvíjel rozhlas.
- V architektuře se upřednostňovaly jednoduché tvary a účelnost staveb (funkcionalismus, domy na sloupech, volné členění prostoru).
- Společenské otřesy se odrazily také v umění – vznikly avantgardní směry ztvárňující vnitřní vize, podvědomí a fantaskní představy jako dadaismus a surrealismus (např. André Breton).

Další autoři tohoto období a příklady jejich děl:

- **Virginia Woolfová:** Paní Dallowayová, K majáku, Skvrna na zdi (anglická moderní próza).
- **Francis Scott Fitzgerald:** Velký Gatsby, Něžná je noc, Poslední magnát (americká „ztracená generace“).
- **Hermann Hesse:** Stepní vlk, Hra se skleněnými perlami (německy píšící nositel Nobelovy ceny).
- **Thomas Mann:** Kouzelný vrch, Smrt v Benátkách, Doktor Faustus, Josef a bratři jeho (německý prozaik).
- **Heinrich Mann:** Profesor Neřád, Poddaný.
- **Ernest Hemingway:** Na západní frontě klid (americký prozaik, téma války).
- **Erich Maria Remarque:** Tři kamarádi, Jiskra života.

Rozbor díla: Malý princ (1943)

Základní charakteristika:

- **Literární druh:** epika.
- **Literární forma:** próza.
- **Literární žánr:** filozofická (alegorická) pohádka pro děti i dospělé.
- **Vznik díla:** Autor ji napsal a vydal v roce 1943 během svého exilu v New Yorku. Z francouzského originálu Le Petit Prince přeložila Zdeňka Stavinohová (1959). Autor knihu sám ilustroval svými akvarely.

Námět, téma a motivy:

- **Námět:** Vlastní zážitek autora ze ztroskotání letadla na Sahaře a vzpomínka na dětství.
- **Téma:** Hodnota lidského života (nedokážeme se zastavit nad maličkostmi, pořád někam pospícháme). Problematika současného světa – touha po moci a penězích, objevování nových věcí.
- **Motivy:** Určitá hloupost dospělých (odmítání dětské logiky), rozdílný svět dětí a

dospělých (dospělí nechápou, jak to mají děti těžké). Zajímavost a rozmanitost dětského života.

Hlavní myšlenka:

- Děti a dospělí mají jiné priority. Dospělí pořád jen někam chvátají a nemají žádnou fantazii.
- Malý princ potkal velké množství lidí a každý z nich žil nějakým způsobem, ovšem princi se ani jeden z nich nezamlouval a chtěl i nadále zůstat dítětem.
- Dílo zobrazuje, jak se člověk během svého života mění v podstatě k horšímu. Od dítěte, které se o vše zajímá a není nic, co by nechtělo vědět, až po mrzutého dospělého, jehož zajímá jen to, co se ho přímo týká a na vše příliš spěchá.

Kompozice:

- Kniha je dělena do 28 krátkých kapitol.
- Začátek a konec jsou napsány chronologicky (pilot v poušti).
- Vyprávění Malého prince je psáno retrospektivně (princ vzpomíná na to, co zažil na planetách).

Vypravěč:

- Pilot vypráví v **ich-formě**.
- Putování Malého prince je vyprávěno v **er-formě**.

Jazykové prostředky:

- Jazyk je spisovný, psáno moderní řečí. Vypráví se pomocí dialogů a popisu.
- Slovní zásoba je jednoduchá, neutrální (princ, had, pilot, růže), ale i citově zabarvená (beránek).

Literární prostředky:

- Personifikace (Květina zakašlala; A růže byly celé zaražené)
- Přirovnání (Byla srdci tak milá jako nějaký dárek; Klesl pomalu, jako padá strom)
- Metafora (Ale bude to jako stará opuštěná skořápka; Byl mi studánkou v poušti)
- Hyperbola (A osvětlený rychlík, dunící jako hrom, otřásl domkem výhybkáře)
- Epiteton (chvějící se slunce)
- Dále je využita přímá řeč a celá kniha je alegorií.

Hlavní postavy a jejich charakteristika:

- **Malý princ:** Malý, blonďatý a kudrnatý človíček, který se vydal cestovat do světa kvůli potížím s jeho květinkou a snahou poznat smysl života. Postava je plná nevinnosti, porozumění a zvídavých otázek. Je obětavý, hodný a milý. Jeho domovem je vzdálená malá planeta. Během povídání s pilotem se z nich stali přátelé. Má ochočenou lišku. Moc miluje svoji růži.
- **Letec (pilot):** Vypráví příběh (vypravěč), ztroskotal v poušti, nakonec se mu povedlo letadlo opravit. Rozuměl si s Malým princem, přiblížil se mu díky jeho pochopení pro dětský styl myšlení, který už ostatní dospělí dávno ztratili. Princovi rád pomáhá (nakreslil mu beránka, dělil se s ním o vodu). Stýská se mu po Malém princovi.
- **Liška:** Moudrá postava. Zprvu je velice plachá, ale nakonec se nechá ochočit. Stala se princovou přítelkyní a pomohla mu pochopit jeho vztah k růži.
- **Růže (květina):** Je velice namyšlená, pyšná. Myslela, že je jediná svého druhu. Nedávala znát své city. Nevidí, jak ji Malý princ miluje a opečovává.

Časoprostor:

- **Kde:** Na planetách, které Malý princ navštěvuje, a hlavně na zemské poušti.
- **Kdy:** Přesná doba není určena, pro vypravěče se tento příběh odehrál před šesti lety.

Stručný obsah díla:

Příběh vypráví o pilotovi, který havaruje se svým letadlem v africké poušti. Uprostřed pustiny potkává podivuhodného, čistého a zvídavého chlapce – Malého prince. Ten pochází z dalekého a malého asteroidu, který opustil kvůli neshodám se svou milovanou růží. Princ pilotovi vypráví o své cestě vesmírem, při které navštívil několik planet obývaných absurdními dospělými (králem, domýšlivcem, pijanem atd.), a o svém příchodu na Zemi, kde mu moudrá liška prozradila tajemství o lásce a zodpovědnosti. Aby se princ mohl vrátit zpět na svou planetu za svou růží, nechá se na konci příběhu uštknout žlutým hadem. Pilotovi po něm zůstanou jen nádherné vzpomínky.

Podrobný děj díla:

Letadlo vypravěče mělo poruchu, a proto byl nucen přistát v poušti a závadu opravit. Po chvíli oprav ho překvapil Malý princ s tím, že chce nakreslit beránka. Letec moc nemá čas na takové hlouposti, ale i tak princi beránka nakreslí. Ten není spokojen, dokud od letce nedostane na papíře nakreslenou malou krabičku, protože věří, že v ní je ten ideální malý beránek jako dělaný pro jeho malou planetu. Malý princ poté začne vyprávět svůj příběh, jak se na planetu Zemi dostal.

Nejprve měl svoji vlastní planetu, která byla úplně maličká, ale jemu stačila, měl na ní tři sopky a velké baobaby. Jednoho dne mu na planetce začala růst také krásná růže, princ ji moc miloval, ovšem ona ho pořád jen popohánělа a něco po něm chtěla. Právě kvůli tomu svoji planetu opustil, nebavilo ho stále jen své květině sloužit.

Na první planetě, kterou hrdina navštívil, žil zvláštní král, myslel si totiž, že vládne celému vesmíru, dokonce i Malého prince považoval za svého poddaného. Na druhé planetě potkal domýšlivce, ten měl svoji iluzi, že ho všichni mají velice rádi. Na třetí planetce byl pijan, když se ho Malý princ zeptal, proč že pije, tak mu odpověděl, že aby zapomněl na to, jak moc se stydí za své pití. Na čtvrté planetě byl byznysmen, ten nedělal nic jiného, než jen počítal své hvězdy a přemýšlel, co s nimi udělá. Pátá planetka patřila lampáři, jeho život spočíval v tom, že neustále rozsvěcel a zhasínal lampu, ovšem den a noc se na jeho planetě střídaly tak rychle, že neměl vůbec žádný čas na odpočinek. Šestá planeta byla osídlena zeměpiscem, právě ten princi poradil navštívit Zemi.

Malý princ tedy Zeměkouli navštívil. Prvního na modré planetě potkal hada, jehož kousnutí vrátí každého tam, odkud pochází. Ovšem to zatím prince moc nezajímá, chce poznat tuto planetu. Nedaleko narazí na zahradu plnou krásných růží, velice podobných té jeho, z toho je velice

smutný, protože si myslel, že jeho růže je unikát. Další potkal lišku, ta mu ovšem oznámila, že se k ní bude moci přiblížit, až si ji ochočí, až mezi nimi vznikne nějaké pouto. Tím si Malý princ uvědomuje, proč má tolik rád svoji růži, a ne žádnou jinou. Jeho růže je pro něj speciální tím, že se jí věnoval a strávil s ní čas, i když ona si to asi neuvědomila.

Jsou na poušti již několik dní a dochází jim voda, tak se vydají ke studni. Malý princ pilotovi domluví, aby s ním neztrácel čas a šel opravovat svůj stroj a během večerů se mohou u studny scházet a povídat si. Když jednou vypravěč přichází, vidí malého prince, jak si povídá s hadem, po chvíli had prince uštkne, ten umírá a tím se vrací na svoji planetku ke své růži. I po šesti letech pilot vždy, když se podívá na oblohu, vidí planetku a na ní šťastného Malého prince.

Inspirace dílem:

- Kniha byla několikrát zfilmována (nejznáměji 1974 a animovaný film z roku 2015).

Nejzajímavější část:

Tak si malý princ ochočil lišku. Ale přiblížila se hodina odchodu.

„Asi budu plakat...," stýskla si liška.

„To je tvá vina," řekl malý princ. „Nechtěl jsem ti ublížit, ale tys chtěla, abych si tě ochočil..."

„Ovšem," odpověděla liška.

„Tím nic nezískáš!"

„Získám, vzpomeň si na barvu obilí." A dodala: „Jdi se podívat ještě jednou na růže. Pochopíš, že ta tvá je jediná na světě. Přijdeš mi dát sbohem a já ti dám dárek – tajemství."

Malý princ odběhl podívat se na růže.

„Vy se mé růži ani zdaleka nepodobáte, vy ještě nic nejste," řekl jim. „Nikdo si vás neochočil a vy jste si taky nikoho neochočili. Jste takové, jako byla má liška. Byla to jen liška podobná statisícům jiných lišek. Ale stala se z ní má přítelkyně a teď je pro mne jediná na světě."

Liška konečně pomohla princi pochopit co je to přátelství a proč má tolik rád svoji růži. To bylo pro jeho život důležité a podle mě je to hlavní myšlenka této knihy.

Vlastní hodnocení:

Kniha přináší neobvyklý pohled na svět dospělých, což je pro mě velice zajímavé. Asi každý by po přečtení této knihy chtěl být alespoň na chvíli Malým princem – člověkem, kterého nic netrápí a všemu může věřit. Já sám doufám, že se ze mě nikdy nestane dospělý, který bude vše přehlížet a zajímat se jen o sebe, jako obyvatelé planet, které princ navštívil. Ale i když stárnutí nelze zastavit, tak doufám, že na některé myšlenky z tohoto díla nikdy nezapomenu.